

Chapter

6

การพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย*

Trade and Investment Capacity Development
Project in the AEC Initial Occasion for the
SMEs Entrepreneur in Thai Local Communities

รัชยา ภัคดีจิตต์**

อิทธิกร ขำเดช***

เอก ชุณหวิชัยชราชัย****

* บทความนี้เรียบเรียงจากรายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

** ผศ.ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติ แสตนฟอร์ด

*** ผศ.ดร., อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตนฟอร์ด

**** ดร., รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตนฟอร์ด

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย โดยศึกษาศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุน รวมถึงศึกษาบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาธุรกิจ การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนา (Research and Development) เป็นการศึกษาภาคสนาม วิธีการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) การวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินธุรกิจ ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ประกอบการ สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือกลุ่ม ที่เป็นกลุ่มผู้ประกอบการ การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นข้าราชการผู้ชำนาญการปฏิบัติที่ดูแลเขตพื้นที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 และการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และ SMEs การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยมีจุดแข็ง คือ การที่

ผู้ประกอบการ มีความมุ่งมั่นที่จะผลิตสินค้า มีทักษะความรู้ในการผลิตจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่จุดอ่อนคือการขาดความรู้ด้านการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และขาดเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงผู้ประกอบการขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ โอกาสของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย คือ การที่รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย และข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค คือ การแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นและความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ สำหรับประเด็นปัญหาในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยของท่าน ได้แก่ด้านที่สำคัญคือ 1) ด้านการตลาด ได้แก่ การขาดความรู้ด้านการตลาดต่างประเทศ 2) ด้านการผลิต ได้แก่ ขาดความรู้ในการผลิต ขาดความรู้ในการควบคุมคุณภาพการผลิต 3) ด้านทรัพยากรบุคคล ได้แก่ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ การขาดบุคลากรที่มีความสามารถด้านการตลาดต่างประเทศ รวมถึงด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ 4) ด้านการเงินและบัญชี ได้แก่ การขาดเงินทุน 5) ด้านเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม ได้แก่ ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการขาดความรู้และทักษะในการพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ การศึกษาบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่สำคัญ คือ 1) การกำหนดนโยบายภาครัฐควรจะมุ่งเน้นการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจและการเมืองให้มีเสถียรภาพ 2) มีการกำหนดนโยบายในกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมศักยภาพและโอกาสทางการค้าการลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น กระทรวงพาณิชย์ด้านการลงทุนระหว่างประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นโยบายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านการเงินและการคลัง การวางนโยบายการเงินการคลังที่มีเสถียรภาพ การส่งเสริมการลงทุนใน อุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับแผนการ

พัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งระบบภาษีอากรที่ 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทย การคมนาคม บทบาทของภาคเอกชนที่เป็นปัจจัยหลักของอุตสาหกรรมในเรื่องการบริหารอุตสาหกรรม การตลาดและการพัฒนาฝีมือแรงงาน และการให้ความสำคัญต่อระบบสนับสนุนเพื่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เช่น บทบาทของภาคเอกชน ได้แก่ สภาอุตสาหกรรม หอการค้า สมาคมธนาคาร สมาคมผู้ประกอบการ การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อการเชื่อมโยงเครือข่ายไปสู่ AEC โดยการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนเพื่อเข้าสู่ AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยที่สำคัญ คือ 1) แรงขับเคลื่อนทางธุรกิจที่สำคัญจากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจที่เกิดจากทั้งในและระหว่างประเทศ 2) กลยุทธ์ธุรกิจองค์การ กลยุทธ์ด้านการตลาด การสร้างโอกาสใหม่ทางธุรกิจด้านการลงทุนทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านจากประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน 3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ ได้แก่ ด้านการผลิตสินค้าด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล และมีจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3) การสร้างระบบความร่วมมือเครือข่ายกับภาคเอกชน เช่น หอการค้า สมาคม การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในและตลาดต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

คำสำคัญ: ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน/ ขีดความสามารถทางการค้าการลงทุน/ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม/ ชุมชนและท้องถิ่นไทย

Abstract

The major aim of this research are to develop a model to increase the trading and investment capacity of SMEs entrepreneurs in Thai local communities to prepare for AEC by studying the potential and opportunities in trading and investment for SMEs entrepreneurs in Thai local communities as well as studying the role of the public and private sector in business development. This study is based on the SMEs entrepreneurs in Thai local communities under the supervision of Business Service Center region 6.

This research and development project is a field research and a mixed method of quantitative and qualitative research which includes descriptive study and survey of the attitudes on the business problems, the opinions on the changes after entering AEC of Thailand, and the demand of SMEs entrepreneurs in Thai local communities. Qualitative study includes focus group discussion of SMEs entrepreneurs in Thai local communities, in-depth interview of 3 group of key informants includes SMEs entrepreneurs ,public officials from business service center region 6 involved in policy implementation as well as in-depth interview of academicians and experts on AEC and SMEs. The data analysis applied in this study is descriptive statistics and content analysis and Participatory Action Research (PAR)

The findings show that the potential and opportunities of the trading and investment in preparing for AEC of SMEs' entrepreneurs in Thai local communities are the strengthens of

entrepreneurs' production determination and the skills from local folk wisdom while the weaknesses are the lack of local and international marketing knowledge and the lack of capital as well as the administrative skills. The opportunities of SMEs in Thai local communities is the government supporting policy for SMEs for Thai local communities and the limitation is the strong competition and the cultural and social difference of each country. The major problems for SMEs operations are 1) the lack of international marketing knowledge, 2) the lack of knowledge in production and quality control, 3) the lack of human resources for international marketing , management, and foreign languages such as English, 4) the lack of capital, 5) the lack of latest production technology as well as the knowledge in product development.

The major roles of the public sector in the development of SMEs for Thai local communities in preparing for AEC are 1) the focus of public sector policy on the economic and political stability, 2) the specification of the related ministries' policies policy for the support of the trading and investment potential and opportunities for the preparedness for AEC: such as international investments under ministry of commerce, energy and environment under the ministry of science and technology, as well as fiscal and monetary policy, and 3) the development of Thai economic infrastructure, transportation. The major roles of the private sector are in administration, marketing, workers' skills development and the networking of the entrepreneurs in industrial, trading and banking associations with the support from the government.

The model for the development of trading and investment capacity of SMEs entrepreneurs for Thai local communities in preparing for AEC are 1) the internal and external economic and social drive, 2) the development of organization strategies, new opportunity and marketing strategies for investment locally and in ASEAN neighboring countries, 3) the development of strategies related to production, technology, and innovation in order to increase the capacity to international standard level and proper environmental management as well as the involvement of local communities in the development of marketing, accounting and finance, and human resources, 3) the building of cooperation among private sector networks such as the chamber of commerce and associations in order to create the networks for local and international markets in ASEAN.

Keywords: AEC/ Trade and Investment Capacity/ SMEs Entrepreneur/ Thai Local Communities

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564 ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรอบแนวคิดแผนยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564 ให้ความสำคัญต่อความสอดคล้องกับแผนและนโยบายในระดับต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ประเด็นสำคัญตามมติและข้อสั่งการของนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน นโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรม แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

พ.ศ. 2555-2574 รวมทั้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในด้านภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมา รวมถึงจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด (Positioning) ซึ่งแสดงถึง ศักยภาพของพื้นที่ที่มีความต้องการในการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อก่อให้เกิด การเชื่อมโยงในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรมและมุ่งไปสู่การพัฒนา อย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South Asian Nations: ASEAN) หรืออาเซียน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยมี วัตถุประสงค์แรกเริ่มเพื่อสร้างความมั่นคง และต่อต้านการปกครองระบบ คอมมิวนิสต์เป็นหลัก ต่อมาความร่วมมือมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจของภูมิภาค ในภายหลังได้มีการขยายความร่วมมือด้านการค้าการบริการ โดยมีการจัดทำ กรอบความตกลงด้านการค้าการบริการ และเปิดเขตการลงทุนอาเซียน เพื่อดึงเงินทุน และความร่วมมือในอาเซียน ในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียน เล็งเห็นความสำคัญในการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับภูมิภาคใน การแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ได้เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ การเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และได้ประกาศปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้ง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้บรรลุผลจากเดิมที่กำหนดไว้ใน ปี 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นปี 2558 (ค.ศ. 2015) ที่ผ่านมา ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสิบประเทศ ที่จะก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) โดยเป้าหมายสำคัญของการเป็น AEC การที่อาเซียนจะ รวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) อาเซียนได้จัดทำ แผนงานในเชิงบูรณาการในด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ หรือพิมพ์เขียว เพื่อจัดตั้ง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) การเป็นตลาดเดียว และฐานการผลิตร่วม ให้มีการเคลื่อนย้าย สินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุน

อย่างเสรีมากขึ้น 2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอาเซียน เช่น นโยบายการแข่งขัน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสื่อสาร โทรคมนาคม 3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสมาชิก และลดช่องว่างของระดับการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ เช่น การสนับสนุนการพัฒนา SMEs 4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก การร่วมกลุ่มเข้ากับประชาคมโลก โดยเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตและจำหน่าย (กรมการเจรจาค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2557)

ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างมากในการที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาภาพรวมของอุตสาหกรรมทั้งโครงสร้างระบบสนับสนุน รวมถึงนโยบายต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งนี้ จะต้องให้ความสำคัญเพิ่มเติมกับศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SMEs) ซึ่งเป็นผู้ประกอบการกลุ่มใหญ่ที่มีการกระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ จะเป็นการพัฒนารากฐานที่สำคัญของอุตสาหกรรม ทั้งส่วนของวัตถุดิบ การผลิต และการตลาด ให้สามารถก้าวไปสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติได้อย่างเข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป (แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574) และในรัฐบาลปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษารัฐบาลมีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การส่งเสริมและการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สังคมและท้องถิ่น พัฒนาภูมิปัญญาไทยสู่สากล เป็นการสร้างสมดุลและภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน สังคม และระบบเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การศึกษาวิจัย “การพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย” จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการที่จะศึกษา เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยมีอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ธุรกิจของอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของระบบเศรษฐกิจฐานรากของไทย ยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกลุ่มนี้ เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นสิ่งทีภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีการพัฒนา การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอาเซียนโดยการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กร การสนับสนุนปัจจัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม การสร้างและพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมให้เติบโตและแข่งขันได้ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ตลอดจนการพัฒนาให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งผลการศึกษานำไปสู่การพัฒนารูปแบบการสร้างขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อทำให้เกิดการขยายกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ นำไปสู่การกำหนดกรอบนโยบายในระดับประเทศ เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อรองรับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งในระยะสั้นระยะยาว นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา: การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย และศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบในการสร้างขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย
2. ขอบเขตพื้นที่: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน (SMEs) กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 (กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ อันประกอบ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) ที่ประกอบการธุรกิจ กลุ่มธุรกิจสมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ/ การถนอมอาหารและแปรรูปอาหาร/ กลุ่มสิ่งทอประเภทด้ายย้อมและเครื่องนุ่งห่ม
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2558 - กันยายน พ.ศ. 2558

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในเขตพื้นที่ศูนย์อุตสาหกรรม ภาค 6

2. ได้แนวทางเสริมเสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถของ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในเขตพื้นที่ศูนย์อุตสาหกรรม ภาค 6 และเกิดกระบวนการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3. ได้มาตรการเชิงนโยบายในการกำหนดแนวทางเสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถของ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

แนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดว่าด้วยความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) หรืออาเซียน จัดตั้งขึ้นตามปฏิญญาอาเซียน (ปฏิญญากรุงเทพฯ) ลงนามที่ประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีสาระสำคัญ คือ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การเกษตร อุตสาหกรรม คมนาคม รวมทั้งยกระดับรายได้ความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมา บรูไนดารุสซาลาม (2527) เวียดนาม (2538) ลาว และพม่า (2540) กัมพูชา (2542) ได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในภายหลัง ในการประชุมสุดยอดอาเซียนที่ บาหลีปี 2546 (ค.ศ. 2003) จึงได้แสดงเจตนารมณ์ให้สร้างประชาคมอาเซียน ในปี 2563 (ค.ศ. 2020) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก (ไชยวัฒน์ คำชู และ ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร, 2556, หน้า 58-74) คือ

1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคง ทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม

ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนจะรับรองแผนงานหรือแผนกิจกรรมการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ที่ผู้นำเคยประกาศเมื่อปี 2540 (ค.ศ. 1997) และจัดทำกฎบัตรอาเซียนเพื่อให้อาเซียนเป็น rules-based organization โดยต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนที่เซบูปี 2550 (ค.ศ. 2007) ผู้นำเห็นชอบให้ปรับเป้าหมายการเป็นประชาคมอาเซียนเร่งขึ้นอีก 5 ปี เป็นปี 2558 (ค.ศ. 2015) กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2551 (ค.ศ. 2008) เปรียบเสมือนธรรมนูญอาเซียนที่ให้นิยามแก่นอาเซียนและเป็นกรอบการดำเนินการตามกฎหมายสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการให้แก่อาเซียน และเป็นพื้นฐานในการสร้างประชาคมอาเซียนที่มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจนและมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people-centered ASEAN) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ที่ชะอำ-หัวหิน เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2552 ได้ลงนามปฏิญญา ชะอำ หัวหิน ว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ค.ศ. 2009-2015) ซึ่งประกอบด้วย แผนงานจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และแผนงานยุทธศาสตร์เรื่องความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนระยะที่ 2 (ค.ศ. 2009-2015) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2557)

เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA: ASEAN Free Trade Area) นับเป็นความตกลงเขตการค้าเสรีฉบับแรกของไทย ซึ่งมีการลงนามในเดือนมกราคม 2535 และเริ่มมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 เหตุผลสำคัญที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (หรืออาฟต้า) เนื่องจากการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (2529-2537) ซึ่งเป็นการเจรจาแบบพหุภาคีตกอยู่ในภาวะหยุดชะงักและสหภาพยุโรปได้มีการรวมตัวกันเป็นตลาดเดียว (Single market)

ขณะเดียวกัน ในเดือนมิถุนายน 2534 สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) ทำให้ประเทศอาเซียนต้องจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองของกลุ่มในเวทีการเจรจาทางการค้า และจะช่วยกระตุ้นให้มีการลงทุนในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) (ชินีทรา ณ ถลาง และภิญญ์ ศิริประภาศิริ, 2559, หน้า 1-10)

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาค 2) รักษาเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาคและ 3) ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในภูมิภาค ปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 10 ประเทศ แบ่งเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย และประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม หรือเรียกสั้น ๆ ว่า กลุ่ม CLMV (Cambodia, Lao, Myanmar, Vietnam) ได้ตั้งเป้าหมายการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558 ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ความมั่นคงเศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ โดยเสรี การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น เกิดการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เสมือนอยู่ในประเทศเดียวกัน กระบวนการผลิตสามารถเกิดขึ้นที่ไหนก็ได้ สามารถใช้ทรัพยากรทั้งวัตถุดิบและแรงงานจากหลายประเทศเพื่อนำมาใช้ในการผลิต ปราศจากอุปสรรคในด้านภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี มีการสร้างมาตรฐานของสินค้าและกฎเกณฑ์/ กฎระเบียบต่าง ๆ ร่วมกัน

วิธีการศึกษา

เพื่อให้การศึกษามุ่งสู่วัตถุประสงค์ คณะนักวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ด้วยการศึกษายุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของกระทรวงอุตสาหกรรมในภาพรวมด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยวิธีการสำรวจเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการประกอบธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อมในกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ที่อยู่ในเขตพื้นที่การดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 (กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ อันประกอบด้วย จังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก (In-depth interview) กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6

จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ เพื่อรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย และขั้นตอนสุดท้ายคือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพ และโอกาสทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชน และท้องถิ่นไทย

1. การสำรวจความคิดเห็นผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 (กลุ่มนครชัย บุรินทร์ อันประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) โดยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยที่อยู่ในเขตพื้นที่การดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 6

ในส่วนนี้ การศึกษาวิจัยจะใช้วิธีการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เป็น 374 ราย สามารถแสดงได้ดังรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยทั่วไป ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6

จังหวัด	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นครราชสีมา	85	22.73
ชัยภูมิ	64	17.11
บุรีรัมย์	93	24.87
สุรินทร์	132	35.29
รวม	374	100.00

ตารางที่ 2 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้สามารถแสดงได้ดังรายละเอียด ดังต่อไปนี้

	นครราชสีมา	ชัยภูมิ	บุรีรัมย์	สุรินทร์
สมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ	10	5	6	5
อาหารและอาหารที่แปรรูป	43	24	32	37
สิ่งทอประเภทด้ายย้อมและเครื่องนุ่งห่ม	32	35	55	90
รวม	85	64	93	132
รวมจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด				374

ตารางที่ 3 แสดงประเภทของธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ	จังหวัด (n = 374)				
	นครราชสีมา	ชัยภูมิ	บุรีรัมย์	สุรินทร์	จำนวน
สมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ	10	5	6	5	26
การถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร	43	24	32	37	136
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	32	35	55	90	212
รวม	85	64	93	132	374

ตารางที่ 4 แสดงกลุ่มลูกค้าหลัก

กลุ่มลูกค้า	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภายในประเทศ	320	85.56
ต่างประเทศ	54	14.44
รวม	374	100.00

ตารางที่ 5 แสดงแหล่งเงินทุนของธุรกิจ

แหล่งเงินทุนของธุรกิจ	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินส่วนตัว	296	79.14
ครอบครัว/ญาติ	46	12.30
กู้อาคาร	25	6.68
กู้นอกระบบ	7	1.87
รวม	374	100.00

ตารางที่ 6 แสดงโอกาสในการขยายธุรกิจ

การขยายธุรกิจ	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขยายธุรกิจ	285	76.20
ยังไม่แน่ใจ	82	21.93
ไม่ขยายธุรกิจ	7	1.87
รวม	374	100.00

ตารางที่ 7 แสดงปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาด้านการตลาด	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขาดความรู้ด้านการตลาดในประเทศ	30	8.02
ขาดความรู้ในด้านการตลาดในประเทศอาเซียน	56	14.97
ปัญหาด้านช่องทางจัดจำหน่ายในอาเซียน	156	41.71
ปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ	132	35.29
รวม	374	100.00

ตารางที่ 8 แสดงปัญหาด้านการผลิต

ปัญหาด้านการผลิต	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปัญหาด้านมาตรฐานสินค้า	169	45.19
ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทางธุรกิจ	115	30.75
ปัญหาการขาดวัตถุดิบ	54	14.44
ไม่มีแผนรองรับภัยธรรมชาติและการเมือง	36	9.63
รวม	374	100.00

ตารางที่ 9 แสดงปัญหาด้านการเงินและการบัญชี

ปัญหาด้านการเงินและบัญชี	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการหาเงินทุน	16	4.28
ไม่มีหลักฐานทางการเงินที่น่าเชื่อถือ และถูกต้องประกอบการกู้ยืม	192	51.34
ความซับซ้อนจากการกู้ยืมของธนาคาร	61	16.31
ภาระจากการกู้ยืมนอกระบบ	1	.27
ขาดเงินสดหมุนเวียนภายในธุรกิจ	104	27.81
รวม	374	100.00

ตารางที่ 10 แสดงปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล

ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แรงงานขาดความรู้และทักษะ	82	21.93
แรงงานไม่เพียงพอ	6	1.60
ปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ	257	68.72
ขาดความรู้ในเรื่องกฎหมายแรงงาน	29	7.75
รวม	374	100.00

ตารางที่ 11 แสดงปัญหาด้านการบริหารเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม

ปัญหาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	n = 374	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี	66	17.65
เทคโนโลยีไม่ทันสมัย	73	19.52
ขาดความรู้ในการดูแลรักษาเทคโนโลยี	92	24.60
สินค้าและผลิตภัณฑ์ขาดการพัฒนา นวัตกรรมใหม่ ๆ	143	38.24
รวม	374	100.00

ตารางที่ 12 แสดงความคิดเห็นด้านผลกระทบที่เกิดจากการเปิดตลาดการค้า

ประเด็นคำถาม	n = 374		แปลผล
	\bar{x}	S.D.	
การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี	3.45	.69	ปานกลาง
การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี	3.41	.60	ปานกลาง
การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรี	3.33	.55	ปานกลาง
การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี	3.39	.62	ปานกลาง
การขยายขนาดของตลาดที่ใหญ่ขึ้น	3.79	.57	มาก
แหล่งวัตถุดิบที่เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย	3.82	.53	มาก
รวม	3.53	.59	มาก

ตารางที่ 13 แสดงประเด็นความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
อุตสาหกรรมและการค้าหลังเข้าสู่ AEC

ประเด็นคำถาม	n = 374		แปลผล
	\bar{x}	S.D.	
อำนาจต่อรองของกิจการกับซัพพลายเออร์	3.74	.60	มาก
อำนาจต่อรองของกิจการกับลูกค้า	3.49	.62	ปานกลาง
จำนวนคู่แข่งและความรุนแรงของ การแข่งขัน	3.14	.49	ปานกลาง
กิจการสามารถหาสินค้า หรือบริการทดแทนได้มากขึ้น	3.10	.45	ปานกลาง
คู่แข่งขึ้นจากประเทศเพื่อนบ้าน มีอุปสรรคต่อธุรกิจ	3.27	.60	ปานกลาง
รวม	3.34	.55	ปานกลาง

ตารางที่ 14 แสดงประเด็นความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs

ประเด็นคำถาม	n = 374		แปลผล
	\bar{x}	S.D.	
ความมุ่งมั่นของผู้ประกอบการ	3.91	.57	มาก
ภูมิปัญญาของผู้ประกอบการ	3.62	.58	มาก
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ	3.68	.67	มาก
มนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	3.44	.68	ปานกลาง
การบริหารเวลา	3.22	.64	ปานกลาง
รวม	3.57	.62	มาก

ตารางที่ 15 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยมองเป็นอุปสรรคในธุรกิจ

ประเด็นคำถาม	n = 374		แปลผล
	\bar{x}	S.D.	
ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ	3.26	.77	ปานกลาง
ความแตกต่างทางด้านภาษา การสื่อสาร	3.64	.66	มาก
ความแตกต่างด้านนโยบายการค้า การลงทุนของแต่ละประเทศ	3.82	.59	มาก
รวม	3.57	.67	มาก

2. การศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการลงพื้นที่ศึกษาวิจัย โดยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มประกอบการ (Focus Group Discussion) กับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 และการทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

จากการศึกษาในเชิงคุณภาพในการลงพื้นที่ศึกษาวิจัย ผลการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มประกอบการ (Focus Group Discussion) โดยมีกรอบและแนวทางในการสนทนาในเรื่องประเด็นปัญหาในการดำเนินธุรกิจในแต่ละด้าน จุดแข็ง/ จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย และประเด็นในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของไทย ความต้องการให้ภาครัฐควรส่งเสริมโอกาสอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านต่าง ๆ สามารถอธิบายถึงศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ได้ดังนี้

1. จุดแข็งของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย มีดังนี้

- 1) ผู้ประกอบการมีความมุ่งมั่นที่จะผลิตสินค้าเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย
- 2) ผู้ประกอบการท้องถิ่นมีทักษะความรู้ในการผลิตจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) ภูมิภาคชุมชนและท้องถิ่นไทยมีทรัพยากรธรรมชาติมาก เหมาะแก่การแปรรูปเป็นสินค้า
- 4) ผู้ประกอบการมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
- 5) ผู้ประกอบการผลิตสินค้าเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย มีฝีมือในการผลิตสินค้าประณีต และมีความละเอียดสูง

2. จุดอ่อนของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย มีดังนี้

1) ขาดความรู้ด้านการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตและการควบคุมคุณภาพเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐาน

- 3) ปัญหาด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ
- 4) ผู้ประกอบการขาดความรู้ด้านบริหารจัดการ
- 5) ขาดเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ

3. โอกาสของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย มีดังนี้

1) รัฐบาลมีนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

2) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอโดยเฉพาะผ้าไหมไทยมีความสวยงามและมีเอกลักษณ์

3) ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับเทศกาลต่าง ๆ

4) โอกาสที่ดีของภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทย การคมนาคมสะดวก

5) รัฐบาลมีนโยบายการเงินที่สถาบันการเงินของรัฐให้การสนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

4. ข้อจำกัดของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย มีดังนี้

1) มีการแข่งขันจากต่างประเทศค่อนข้างสูง

2) ราคาน้ำมันในตลาดมีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

3) ขีดความสามารถในการผลิตของอุตสาหกรรมศักยภาพในการผลิตยังอยู่ในระดับที่ขนาดยังไม่มาก

4) ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

5) ปัญหาความแตกต่างในเรื่องกฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

5. ประเด็นปัญหาในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชน และท้องถิ่นไทย ในแต่ละด้าน

5.1 ด้านการตลาด

- 1) ขาดความรู้ด้านการตลาดต่างประเทศ
- 2) ขาดความรู้ในการทำตลาดเชิงรุก
- 3) ไม่สามารถขยายช่องทางการจัดจำหน่าย
- 4) สินค้ายังไม่มีความหลากหลาย
- 5) การแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มีแนวโน้มสูงขึ้น

5.2 ด้านการผลิต

- 1) ขาดความรู้ในการผลิต
- 2) ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากองค์การอาหารและยา ซึ่งขั้นตอนหรือการติดต่อประสานงานต้องใช้ระยะเวลา และกระบวนการหลายขั้นตอน
- 3) ผลิตภัณฑ์ขาดมาตรฐานด้านสุขอนามัย
- 4) ขาดความรู้ในการควบคุมคุณภาพการผลิต กล่าวคือ ผู้ประกอบการมีกระบวนการการผลิตกันเองในวิสาหกิจชุมชน ที่สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น การควบคุมคุณภาพยังไม่ครบถ้วน
- 5) ราคาวัตถุดิบผันผวนสูงตามกลไกตลาดและขาดแคลนในบางครั้ง เนื่องจากวัตถุดิบขึ้นกับฤดูกาล อีกทั้งต้นทุนค่าวัสดุ ค่าขนส่ง ทำให้ราคาวัตถุดิบผันผวนสูงตามกลไกตลาด

5.3 ด้านทรัพยากรบุคคล

- 1) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ
- 2) ขาดบุคลากรที่มีความสามารถด้านการตลาด
- 3) ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ
- 4) บุคลากรขาดทักษะและความรู้ในการควบคุมคุณภาพ

การผลิต

- 5) บุคลากรขาดความรู้ในด้านการบำรุงรักษา ซ่อมแซม

เครื่องจักร

5.4 ด้านการเงินและบัญชี

- 1) ไม่มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการหาเงินทุน
- 2) ไม่มีหลักฐานการเงินที่น่าเชื่อถือ
- 3) ความซับซ้อนในการกู้ยืมจากธนาคาร
- 4) ภาระจากการกู้ยืมในระบบ
- 5) ขาดเงินทุนและเงินสดหมุนเวียนในธุรกิจ

5.5 ด้านเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม

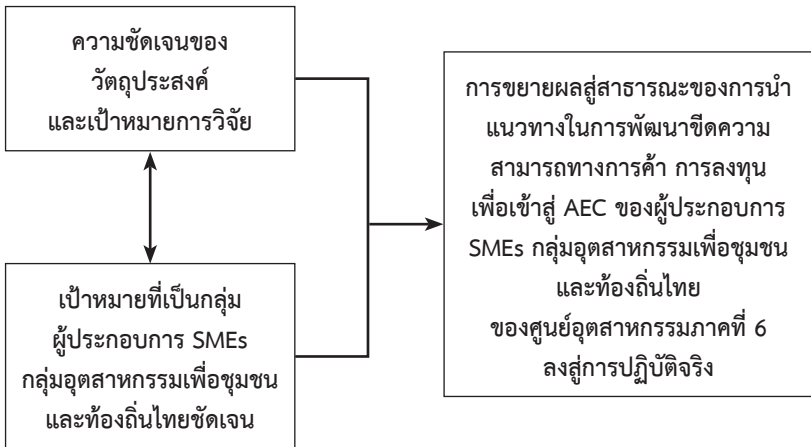
- 1) ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 2) ขาดความรู้และทักษะในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์
- 3) การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดหา

และบำรุงรักษา

หลังจากการสรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ต่อผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำร่างรูปแบบดังกล่าวไปดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการลงพื้นที่เพื่อถ่ายทอด

องค์ความรู้ “การพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย” ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 (กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ อันประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) เพื่อสรุปผลการปฏิบัติการ และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ AEC ของผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การดำเนินการ สรุปเป็นผังภาพได้ ดังนี้

ส่วนที่ 2 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. บทบาทของภาครัฐในการพัฒนาธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.1. บทบาทของภาครัฐในการกำหนดนโยบายภาครัฐที่เป็นปัจจัยสนับสนุนอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยและพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ AEC

1.1.1 นโยบายภาครัฐควรจะมุ่งเน้น การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการเมืองให้มีเสถียรภาพ

1.1.2 รัฐมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของการคมนาคมไทย เช่น การพัฒนาไปสู่ระบบรางคู่ การพัฒนาท่าอากาศยานและระบบการขนส่งของประเทศ การพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศ

1.1.3 นโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งควรมีลักษณะเป็นนโยบายสามประสานโดยความร่วมมือของ 3 กลุ่มคือ รัฐบาล สถาบันการศึกษา ภาคอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการ

1.1.4 นโยบายกระทรวงพาณิชย์ด้านการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ มีแผนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการตลาดระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์การส่งออก SMEs การขยายตลาดในต่างประเทศ

1.1.5 นโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รัฐควรมีนโยบายในการให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การอบรมแรงงานให้มีฝีมือและฝึกให้มีทักษะความรู้ที่จำเป็นเหมาะสมกับอุตสาหกรรม

1.1.6 นโยบายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่อนุรักษ์พลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม

1.1.7 นโยบายด้านการเงินและการคลัง การวางนโยบายการเงินการคลังที่มีเสถียรภาพ การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งระบบภาษีอากรที่เหมาะสม

2. บทบาทของภาคเอกชนที่เป็นปัจจัยหลักของอุตสาหกรรม

2.1 ปัจจัยการผลิต ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมมีการพึ่งพาต่างประเทศมาก ทั้งทางด้านวัตถุดิบทุนและเทคโนโลยี การพึ่งพาดังกล่าวมีผลต่อเสถียรภาพในการดำเนินงานของภาคอุตสาหกรรม จึงควรแก้ไขโดยการแสวงหาปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ จากภายในประเทศที่มีความเหมาะสมด้านราคาและคุณภาพ

2.2 แรงงานของไทยปัจจุบันมีค่าแรงที่เพิ่มขึ้นมากจนไม่สามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศได้ เพื่อให้แรงงานของไทยมีคุณค่าเพิ่มค้ำกับการเพิ่มขึ้นของค่าแรง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมุ่งเน้นด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์อุตสาหกรรมไทย

2.3 การบริหารอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ควรมีการลงทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

2.4 การตลาด ควรมีการพัฒนาการส่งออก การตลาดต่างประเทศ การแสวงหาตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ เช่น กลุ่มประเทศ CLMV เป็นต้น

2.5 การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ทั้งเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่เน้นภูมิปัญญาพื้นถิ่น ที่เป็นการส่งเสริม พื้นฟูอัตลักษณ์ของท้องถิ่นแต่ละภูมิภาค รวมถึงการยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานควบคู่ไปด้วยเสมอ

3. ระบบสนับสนุนอื่น ๆ ความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องวางระบบด้านภาษีที่เหมาะสมและสอดคล้องกันตั้งแต่อุตสาหกรรมพื้นฐานไปถึงอุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย การส่งเสริมการลงทุนที่มีทิศทางสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม บทบาทของนิคมอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรม

หอการค้า สมาคมธนาคาร และกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ควรมีบทบาทจัดการเชิงรุก มีแผนและแนวทางที่แน่นอน

ส่วนที่ 3 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 สามารถอธิบายในรายละเอียดสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. แรงขับเคลื่อนทางธุรกิจ (Business Driver Macro & Micro) หมายถึง แรงขับเคลื่อนที่สำคัญจากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจภายนอกที่เกิดจากทั้งในและระหว่างประเทศ เช่น ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมการผลิต ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

2. กลยุทธ์ธุรกิจองค์กร (Business Strategy) เพื่อมุ่งเน้นต้นทุนต่ำ สร้างความแตกต่าง การสร้างโอกาสใหม่ กลยุทธ์ด้านการตลาด สร้างความเจริญเติบโตทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

3. กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy) ประกอบด้วย ด้านการตลาด (Market) ด้านสินค้า (Product) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation) ด้านการผลิต (Production) ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

4. ธุรกิจและผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาธุรกิจ โดยมีการประเมินศักยภาพของธุรกิจเองและพัฒนาศักยภาพภายในของตนให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลทางด้านต้นทุน ประสิทธิภาพ และนวัตกรรม

5. ดำเนินการประกอบการธุรกิจและสนับสนุนการใช้ “เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” (Environmental Friendly Technology)

6. การสร้างความร่วมมือในลักษณะกลุ่มอุตสาหกรรม SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย เพื่อเสริมสร้างอำนาจในการต่อรอง การแข่งขัน สร้างระบบความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายกับภาคเอกชน เช่น หอการค้า สมาคมเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ

7. การสร้างระบบความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการค้าการลงทุนของอุตสาหกรรม SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

8. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการค้าการลงทุนของอุตสาหกรรม SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ อภิปรายผลการวิจัยโดยยึดหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทาง ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

จากผลการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย สามารถสรุปศักยภาพและโอกาสทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้ว่า จุดแข็ง คือ ผู้ประกอบการมีความมุ่งมั่นที่จะผลิตสินค้ามีทักษะความรู้ในการผลิตจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนจุดแข็งที่ภูมิภาคชุมชนและท้องถิ่นไทยมีทรัพยากรธรรมชาติมาก เหมาะแก่การแปรรูปเป็นสินค้า

นอกจากนั้นแล้ว จุดแข็ง เกิดจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ การที่รัฐบาลปัจจุบันมีการเตรียมพร้อมด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล มีการศึกษาสภาพการแข่งขันและคู่แข่งในอาเซียน แต่จุดอ่อนคือ ขาดความรู้ด้านการตลาดต่างประเทศ การสื่อสารภาษาต่างประเทศ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตและการควบคุมคุณภาพเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานระดับมาตรฐานสากล ผลการศึกษาพบว่า อุปสรรคเกิดจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ จำนวนคู่แข่งที่มากขึ้น ทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาค ตลาดแรงงานเทคนิคที่มีจำนวนมากขึ้น และราคาถูกลง ความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่อุตสาหกรรม SMEs ของไทยเข้าสู่การแข่งขันใน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นโอกาสและท้าทาย โอกาสที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย คือการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ในนโยบายประชารัฐของรัฐบาลปัจจุบัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยตระหนักและรับรู้การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2558 จากผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปิดตลาดการค้า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่า ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดตลาดการค้าคือ การขยายขนาดของตลาดที่ใหญ่ การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี และการที่แหล่งวัตถุดิบที่เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย และจากผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า ประเด็นปัญหาในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs เพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในด้านที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านการเงินและบัญชี และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมถึงปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน มีผู้ประกอบการประมาณ 300 รายที่ให้ความเห็นในเรื่องปัญหา

และอุปสรรค โดยสามารถเรียงลำดับปัญหา และอุปสรรคที่ผู้ประกอบการ คิดว่าเป็นปัญหามากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของเครื่องจักร/ อุปกรณ์ 2) ประสิทธิภาพของแรงงาน/ บุคลากร 3) การพัฒนาสินค้าให้ มีความแตกต่าง 4) คุณภาพสินค้า 5) ต้นทุนวัตถุดิบ 6) ต้นทุนทางการเงิน 7) ต้นทุนแรงงาน 8) ต้นทุนเชื้อเพลิงและพลังงานที่ใช้ในการผลิต 9) การเข้าถึง แหล่งเงินทุน 10) การจัดหาแรงงาน 11) ระบบการขนส่ง 12) กฎหมาย 13) ภาษี 14) โครงสร้างพื้นฐาน 15) มาตรการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษี (รายงาน ประจำปี สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2555)

2. ศึกษาบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนา ธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการศึกษาเอกสารและการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ เจิงเล็ก ผู้มีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 6 และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้าน SMEs และยุทธศาสตร์ด้านการเตรียม ความพร้อมเพื่อเข้าสู่ AEC 4 ท่าน เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สามารถสรุปบทบาทของภาครัฐในการพัฒนา ธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในการเตรียม ความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ 1) การที่ภาครัฐควรจะมุ่งเน้น การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการเมืองให้มีเสถียรภาพ 2) การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยการคมนาคม 3) รัฐมีนโยบายที่สำคัญของกระทรวง ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นโยบายกระทรวง พาณิชยด้านการลงทุนระหว่างประเทศ รัฐบาลมีนโยบายด้านการลงทุนระหว่าง ประเทศ นโยบายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่อนุรักษ์พลังงานและรักษา สิ่งแวดล้อม และนโยบายด้านการเงินและการคลัง การวางนโยบายการเงิน การคลังที่มีเสถียรภาพ 4) การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับ

แผนการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งระบบภาษีอากรที่เหมาะสม การปรับปรุงระบบโครงสร้างภาษี

บทบาทของภาคเอกชนที่เป็นปัจจัยหลักของอุตสาหกรรม การบริหารอุตสาหกรรม คือ 1) มีการลงทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานสากล กลยุทธ์ดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาปรับปรุงเพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางด้านการแข่งขันในระดับอาเซียนและระดับโลกการตลาด 2) มีการพัฒนาการส่งออก โดยการศึกษาวิจัยหาช่องทางตลาดโดยความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะหาแนวทางขยายตลาดเดิมในต่างประเทศ และการเสาะแสวงหาตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ 3) การมีระบบสนับสนุนอื่น ๆ ความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องวางระบบด้านภาษีที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน ตั้งแต่อุตสาหกรรมพื้นฐานไปถึงอุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ประสานและสอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมของภาครัฐบาล

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อิทธิกร ข้าเดช ที่ศึกษาถึงกลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (2556) ที่พบว่า ผู้ประกอบการขนาดกลางขนาดย่อมตระหนักรู้การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 แต่เมื่อประเมินความพร้อม ยังไม่พร้อมในหลายด้าน โดยต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือหลายด้าน อาทิ ด้านกลยุทธ์หลักองค์กร ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านการเงินและบัญชี ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นต้น ผลการศึกษาวิจัยการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในครั้งนี้ พบว่า ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ (SMEs) กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยของผู้ประกอบการที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 ที่เป็นผู้นำกลุ่ม หรือตัวแทนของกลุ่มอุตสาหกรรมชุมชน

พบว่า ผู้ประกอบการมีความต้องการที่ให้ภาครัฐส่งเสริม และสนับสนุนในการเตรียมความพร้อม เพื่อสามารถปรับตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นการยกระดับขีดความสามารถ ตลอดจนเสริมสร้างทักษะให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องการพัฒนาความรู้ในการทำธุรกิจกับกลุ่มประเทศอาเซียน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ และข้อควรรู้ต่าง ๆ เช่น ด้านการลงทุน ด้านแรงงาน กลยุทธ์ด้านการตลาด การเจรจาธุรกิจ การติดต่อทางการค้า เป็นต้น เพื่อรับมือกับการแข่งขันทางการค้า เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ภาครัฐและภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการที่ต้องการทำงานแบบบูรณาการเพื่อให้บรรลุผลร่วมกัน

3. เพื่อพัฒนารูปแบบในการสร้างขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย

จากผลการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของการพัฒนา SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ควรเป็นความร่วมมือของหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐในระดับนโยบายของกระทรวงที่เกี่ยวข้องและภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ และประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น ที่ต้องร่วมมือกันปฏิบัติการไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันอย่างยั่งยืน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เน้นเป็นการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง การสร้างรูปแบบที่เป็นรูปธรรมยังต้องมีการศึกษาลงในรายละเอียดของแต่ละภาคอุตสาหกรรมเพื่อกำหนดแนวทางที่ชัดเจน รวมทั้งต้องอาศัยการสนับสนุนของภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ในการสร้างรูปแบบเกี่ยวกับทิศทางที่เหมาะสมกับกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย ในการสร้างสมรรถนะการแข่งขัน

ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของการวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) ที่สรุปถึงการเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรมีการกำหนดไว้ในระดับนโยบายของประเทศ แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงอุตสาหกรรม และกำหนดเป็นกระบวนกรไว้ ในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานและขยายฐานการผลิตให้มั่นคงยั่งยืน อันจะนำไปสู่การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมและการผลิต และการค้าให้เป็นไปในทิศทางที่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ การพึ่งพาตนเอง และสร้างความคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจส่วนรวม โดยมุ่งเน้นใน 2 ประการ คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการให้เป็นระบบ ครบวงจร การขยายฐานเทคโนโลยี การสร้างความเชื่อมโยงและรับช่วงระหว่างกิจการและกลุ่มอุตสาหกรรม การฝึกอบรมผู้ประกอบการ และการเพิ่มการลงทุน ด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่าย และการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ที่ศึกษาวิจัยในกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยได้สรุปว่า การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ควรมีการกำหนดไว้ในระดับนโยบายของประเทศเช่นเดียวกัน และควรมีแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และกำหนดเป็นกระบวนกรอย่างต่อเนื่อง ในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานในชุมชนท้องถิ่นและขยายฐานการผลิตให้มั่นคงยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนเพื่อเข้าสู่ AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย นั้น การยกระดับขีดความสามารถ ด้านการตลาด (Market) ด้านสินค้า (Product) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation) ด้านการผลิต (Production) ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านแรงงานและเทคโนโลยี ตลอดจนเสริมสร้างทักษะให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับการ

เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญคือ การพัฒนาความรู้ในการทำธุรกิจกับกลุ่มประเทศอาเซียนให้แก่ผู้ประกอบการในชุมชน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับและข้อควรระวังต่าง ๆ เช่น ด้านการลงทุน ด้านแรงงาน กลยุทธ์ด้านการตลาดต่างประเทศ การเจรจาธุรกิจ การติดต่อทางการค้า เป็นต้น เพื่อรับมือกับการแข่งขันทางการค้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการที่ต้องการทำงานแบบบูรณาการเพื่อให้บรรลุผลร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญในสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน นอกจากนั้นแล้ว การสร้างระบบความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ในนโยบายที่ 6 การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ ด้านอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ เช่น ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ตั้งแต่นั้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยการพัฒनावัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒनावัตถุกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่อาหารไทยบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการวิจัยเกษตรแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประเทศ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มองค์ความรู้ในด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาการบริหารจัดการภายในองค์กร ปรับโครงสร้างกลไกการสนับสนุนและการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นระบบและมีเอกภาพที่ชัดเจน ทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงินและการลงทุนสำหรับ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด

และโอกาสในการลงทุนในต่างประเทศ ธุรกิจและผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยต้องมีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาศักยภาพภายในของตนให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล ทางด้านต้นทุน ประสิทธิภาพ นวัตกรรมทางธุรกิจ ทั้งการดำเนินการเพื่อให้ได้รับมาตรฐานสากล เน้นทางด้านคุณภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดทำเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและลดการกีดกันทางการค้า และมีดำเนินการและสนับสนุนการใช้ “เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” (Environmental Friendly Technology) ของอุตสาหกรรมในปัจจุบัน และมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs อุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยต่อยอด โดยการนำผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs อุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทย มาจัดทำรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs อุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นไทยในพื้นที่ภาคอื่น ๆ เพื่อสามารถแข่งขันในตลาดอาเซียนได้

2. ควรทำการศึกษาในพื้นที่หรือจังหวัดอื่น ๆ เปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายว่ามีผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมในแต่ละพื้นที่หรือจังหวัดมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ว่ามีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพที่แตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและละเอียดมากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาวิจัยผลกระทบของการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีผลต่อภาคอุตสาหกรรมรายสาขา เพื่อให้ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมรายสาขาสามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการปรับตัวหรือเกิดประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ครอบคลุมทุกสาขา

รายการอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2550). *โครงการเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- กระทรวงพาณิชย์. (2557). *กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. พัฒนาการของอาเซียนสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- ชนินทร์รา ณ ถกลาง และภิญญ์ ศิริประภาศิริ. (2559). *ความสำเร็จ และความท้าทายของอาเซียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิทธิกร ข้าเศษ. (2556). *กลยุทธ์การการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน .ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- ไชยวัฒน์ คำชู และณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร. (2556). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กับการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

